8/D 1925-26.

Verkrijgbaar bij den Plantenziektenkundigen Dienst. Franco p. p.
PRIJS f 0.15

VERSLAGEN EN MEDEDEELINGEN VAN DEN PLANTENZIEKTENKUNDIGEN DIENST TE WAGENINGEN, No. 46.

DE BERICHTENDIENST

VAN DEN

PLANTENZIEKTENKUNDIGEN DIENST

IMPERIAL BUREAU OF MYCOLOGY

DECEMBER 1926
DRUK: H. VEENMAN & ZONEN, WAGENINGEN.

DE BERICHTENDIENST VAN DEN PLANTENZIEKTENKUNDIGEN DIENST

Sinds Augustus 1919 zendt de Plantenziektenkundige Dienst berichten uit, die in de dag- en vakbladen worden opgenomen. De bedoeling daarmede is, algemeene bekendheid te geven aan onderwerpen op plantenziektenkundig gebied, waarvoor dit noodzakelijk wordt geacht. Nu de rol, die de plantenziekten in handel en cultuur spelen, zoo enorm in belangrijkheid is toegenomen, is het aantal onderwerpen, dat voor zulk een bekendmaking in aanmerking komt, niet gering, terwijl de omstandigheden de handelaren en de telers er wel toe dwingen, aandacht aan die onderwerpen te besteden.

Hierdoor is de berichtendienst een werkzaamheid van den Plantenziektenkundigen Dienst geworden, die belangrijk genoeg is, om daaraan verdere bekendheid te geven; daaruit zal dan tevens blijken welke groote belangen door de pers gediend worden, indien deze de berichten zoo spoedig mogelijk en volledig opneemt, terwijl het verder van belang is na te gaan, door welke maatregelen de berichtendienst nog beter zijn taak van voorlichting en waarschuwing zou kunnen vervullen.

In den aanvang stonden zoowel de pers als de lezers eenigszins vreemd tegenover deze nieuwe groep berichten, maar weldra bleek, zoowel uit verzoeken van bladen om ze ook te ontvangen, als uit een toenemende vraag naar inlichtingen, dat deze wijze van voorlichting meer en meer werd gewaardeerd. En op dit oogenblik kan geconstateerd worden, dat de berichten in een behoefte voorzien.

Uit den aard der zaak behandelen de berichten onderwerpen, die verband houden met de twee hoofdrichtingen, waarin de Plantenziektenkundige Dienst werkzaam is. Vandaar dat zij gericht zijn:

1. tot de handelaren in planten en deelen van planten (bloembollen, aardappelen, vruchten, zaden), vooral tot hen, die deze producten uitvoeren;
2. tot de telers van land- en tuinbouwproducten.

Voor deze beide groepen zal achtereenvolgens nagegaan worden,

welke onderwerpen voor berichtgeving in aanmerking komen, welke eischen aan de publicatie gesteld moeten worden en hoe deze in bepaalde gevallen nog verbeterd zou kunnen worden.

I. BERICHTEN VOOR DEN HANDEL.

Het aantal voorschriften, waarmede de handel in planten, bloembollen, aardappelen, vruchten, zaden en andere producten van plantaardigen oorsprong rekening moet houden, is in de laatste jaren zeer toegenomen. Meermalen gebeurt het, dat op zeer korten termijn bepalingen gemaakt worden, waaraan de handel moet voldoen om planten enz. in andere landen te kunnen invoeren. In andere gevallen worden plotseling wijzigingen in bestaande voorschriften aangebracht. Het is noodzakelijk, dat zoowel de nieuwe afkondigingen als de wijzigingen onmiddellijk ter kennis van den handel worden gebracht, opdat deze daarmede rekening kan houden.

Het is niet mogelijk dergelijke bekendmakingen door speciale aanschrijvingen aan de betreffende exporteurs te doen geschieden, daar volstrekt niet altijd bekend is, wie bij den handel, waarvoor een nieuw voorschrift werd gegeven, betrokken is.

Daarom is de beste en eenvoudigste wijze, om zooveel mogelijk alle belanghebbenden te bereiken, een bericht in de groote dagbladen en in de speciale handelsbladen, waarmede een snelle en zoo algemeene publicatie verkregen kan worden, dat ieder belanghebbende dan geacht mag worden met het voorschrift bekend te zijn.

Met dergelijke berichten wordt tevens nog eens de aandacht gevestigd op bestaande voorschriften, indien blijkt, dat handelaren daaraan niet de hand houden of als een handel weer opleeft, die langeren tijd stil gelegen heeft, waardoor de voorschriften, die op plantenziektenkundig gebied daarvoor bestonden, in het vergeetboek geraakt waren.

Het is zeer te waardeeren, dat de pers thans algemeen bereid is, deze handelsberichten te plaatsen, waarmede deze de belangen van den handel ten zeerste dient. De wijze, waarop dit publiceeren het best kan geschieden, zal op blz. 10—14 nader worden besproken.

Van de tot eind October uitgezonden 183 berichten hadden 53 betrekking op handelsaangelegenheden. Hieruit blijkt wel, welk een belangrijke plaats zij in den berichtendienst van den Plantenziektenkundigen Dienst innemen.

II. BERICHTEN VOOR DE TELERS.

Ongetwijfeld is in het laatste tiental jaren de toepassing van bestrijdingsmethoden tegen plantenziekten enorm toegenomen. Onderwijs, voorlichting en literatuur hebben dit gezamenlijk bewerkstelligd. Toch is die toepassing nog verre van algemeen. Bij zeer velen ontbreekt de kennis, die voor het herkennen van ziekten in de gewassen noodig is. In andere gevallen ontbreekt de kennis van wat ter bestrijding moet worden aangewend. En als van beide voldoende kennis aanwezig is en dus een bestrijding zou kunnen worden uitgevoerd, dan wordt deze nog vaak achterwege gelaten, doordat men de gunstige uitwerking niet voldoende kent en de bestrijding dus niet als zoo noodzakelijk beschouwt.

Berichten aan de telers over plantenziektenkundige onderwerpen kunnen er zeer belangrijk toe medewerken de uitvoering van bestrijdingen te bevorderen. Waar onkunde bestond omtrent de aanwezigheid van ziekten, kan een bericht opwekken tot het nauwgezet nagaan van het gewas; waar onbekendheid was met een practisch uitvoerbare bestrijdingsmethode kan een bericht dit gebrek verhelpen en waar niet voldoende belangstelling bestond, om tot bestrijding over te gaan, kan een bericht, waarin de wenschelijkheid of de noodzakelijkheid van bestrijding wordt uiteengezet, de schaal ten gunste van die bestrijding doen doorslaan.

De ondervinding heeft geleerd, dat berichten er zeer belangrijk toe kunnen medewerken, bestrijdingen ingang te doen vinden. Om er echter resultaat mede te bereiken, moet het onderwerp met zorg worden uitgekozen, moet de inhoud zoo kort mogelijk en duidelijk zijn, moet het gegeven voorschrift direct voor uitvoering vatbaar zijn en moet de publicatie op het juiste oogenblik geschieden. Al deze punten zullen hieronder nader besproken worden.

De onderwerpen, waarover berichten zijn of worden uitgezonden, kunnen op de volgende wijze samengevat worden:

1. Verschijnselen, die de aandacht trekken.
2. Verwachtingen omtrent het optreden van ziekte en schadelijke dieren.
3. Mededeelingen over het optreden van ziekten en schadelijke dieren.
4. Voorschriften voor bestrijdingen.
5. Andere onderwerpen.

1. BERICHTEN OVER VERSCHIJNSELEN DIE DE AANDACHT TREKKEN.

Deze berichten hebben ten doel, reeds ongevraagd voorlichting te geven over verschijnselen, die de aandacht trekken en die dus aanleiding zouden kunnen geven tot het stellen van vragen. Zij hebben dus tot taak hen, die de verschijnselen waarnamen, maar de oorzaak niet kenden, met die oorzaak bekend te maken en de aandacht van hen, die ze niet waarnamen, er op te vestigen.

Dergelijke berichten werken er zeer belangrijk toe mede, de belangstelling voor verschijnselen op het gebied der plantenziekten, te vermeerderen. Uit den aard der zaak moeten zij zich beperken tot verschijnselen bij gewassen, die door hun belangrijkheid of algemeen voorkomen de aandacht verdienen.

Als voorbeeld voor zulk een bericht kan dienen, dat over het afvallen der bladeren van platanen in het voorjaar, door de zwam *Gloeosporium nervisequum*. Dit verschijnsel kan soms zoo hevig zijn, dat het lijkt alsof de boomen zullen sterven. Daarover wordt dan spoedig in de dagbladen geschreven en worden vragen gesteld aan den Plantenziektenkundigen Dienst. Om dergelijke vragen reeds bij voorbaat te beantwoorden en om ook anderen in te lichten over het verschijnsel en algemeen bekend te maken dat de boomen zich weldra zullen herstellen, wordt dan een bericht opgesteld en uitgezonden.

Deze groep berichten is dus feitelijk meer bestemd voor het groote publiek dan voor de land- en tuinbouwers.

2. BERICHTEN OVER VERWACHTINGEN OMTRENT HET OPTREDEN VAN ZIEKTEN EN SCHADELIJKE DIEREN.

Voor de cultuur van zeer veel belang is het publiceeren van wat verwacht kan worden omtrent het optreden van ziekten en schadelijke dieren. Dit optreden is in de meeste gevallen zeer onregelmatig, doordat de ontwikkeling van het ziekteverwekkende organisme meestal zeer afhankelijk is van weers- of andere omstandigheden.

Indien medegedeeld kan worden; welke verwachtingen omtrent het optreden van zulke organismen gekoesterd kunnen worden, kunnen de land- en tuinbouwers daarmede rekening houden. In de gevallen, waarin als verwachting wordt uitgesproken, dat een hevig optreden, hetzij over het geheele land of plaatselijk niet verwacht wordt, werkt zulk een bericht geruststellend, al mag dit niet tot zorgeloosheid aanleiding geven,

want dergelijke verwachtingen kunnen nooit met volstrekte zekerheid voor het geheele land uitgesproken worden. In elk geval staat de praktijk er geheel anders voor, indien als verwachting wordt medegedeeld, dat een sterk optreden van een of andere parasiet of insectenvlieg verwacht kan worden. Men is dan gewaarschuwd en tot waakzaamheid aangespoord. Van weers- en andere omstandigheden kan het dan nog afhangen, wanneer de verwachte plaag optreedt. In het bericht wordt dan duidelijk vermeld wanneer het oogenblik is aangebroken om bestrijdingsmaatregelen toe te passen en welke daarvoor moeten worden gekozen.

Niet alleen voor de telers zijn deze voorspellingen van belang, maar ook voor de handelaren in bestrijdingsmiddelen. Indien men weet, dat in het seizoen 1924-'25, toen de emeltenschade allerwegen groot was, volgens berekening 70.000 K.G. Parijsch groen zijn uitgestrooid, terwijl een jaar te voren voor dit doel niets gebruikt werd, is het duidelijk, dat het ook voor den handel van zeer veel belang is iets omtrent het waarschijnlijke verloop van de plaag te weten, opdat deze met zijn voorraden daarmede rekening kan houden.

Als voorbeeld voor een dergelijk geval moge dienen een bericht over een te verwachten optreden van emelten. Zulk een verwachting kon in het late najaar van 1924 worden uitgesproken, doordat het optreden van langpootmuggen en de weersomstandigheden gedurende den tijd van eierleggen van deze insecten voldoende aanwijzingen daarvoor bevatten.

Als tweede voorbeeld kan dienen een bericht over het optreden van de aardappelziekte. Aan dit optreden zijn voor den land- en tuinbouw zeer ernstige gevolgen verbonden, want als de weersomstandigheden eerst het optreden mogelijk maken en daarna nog eenigen tijd de ontwikkeling van de zwam, die deze ziekte veroorzaakt, bevorderen, dan kan de ziekte zich in korten tijd enorm uitbreiden en zeer ernstige schade aan het aardappelgewas, zoowel van de vroege als van de late soorten, toebrengen. Tot nu toe werd het bekende middel om de aardappelziekte of de uitbreiding daarvan te voorkomen, n.l. de besproeiïng van het loof met Bordeauxsche pap, op een bepaald tijdstip toegepast, als de ziekte er nog niet was, of zoo spoedig mogelijk nadat de eerste ziekteverschijnselen in het loof waren waargenomen. In het eerste geval kan de bespuiting echter veel te vroeg zijn aangewend en er kunnen dus kosten zijn gemaakt, die wellicht bespaard hadden kunnen blijven; in het tweede geval is men met de bespuiting te laat, daar de ziekte zich dan reeds in meerdere of mindere mate in het loof heeft uitgebreid.

Als het mogelijk zou zijn, met vrij groote zekerheid voor deze ziekte, die elk jaar in het aardappelgewas aanwezig is, maar waarvan het eerste optreden in de verschillende jaren zeer uiteenloopt, een datum voor dit eerste optreden te voorspellen, dan zou daarmede aan den land- en tuinbouw een zeer grooten dienst zijn bewezen.

Het is daarom van zeer groot belang, dat in 1925 Prof. Dr. E. VAN EVERDINGEN, Hoofddirecteur van het Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut te De Bildt, door bestudeering van de weersomstandigheden, die aan het optreden van de eerste verschijnselen van de aardappelziekte voorafgingen, een aantal factoren heeft vastgesteld, die op dit optreden een zeer belangrijken invloed uitoefenden [1]). In 1926 heb ik gegevens verzameld over het optreden van de aardappelziekte na eenige data, die mij door Prof. Dr. VAN EVERDINGEN als zgn. kritieke data, d.w.z. dagen, waarop het samenstel van omstandigheden, dat door hem als noodig voor het optreden van de aardappelziekte was aangegeven, zich werkelijk had voorgedaan, waren opgegeven. Hoewel dit onderzoek in het geheel niet was voorbereid, mag toch geconstateerd worden, dat de uitkomsten zeer bevredigend waren en dat in het meerendeel der gevallen, waarin een datum voor het optreden der aardappelziekte kon worden opgegeven, deze in zeer duidelijk verband stond met de door Prof. VAN EVERDINGEN aangeduide kritieke dagen.

Uit den aard der zaak is het aantal gevallen, waarin een dergelijke verwachting kan worden uitgesproken, niet groot. Maar in de gevallen waarin dit wel gedaan kan worden, kan het, vooral als het plagen betreft die een grooten omvang kunnen nemen, als niet tijdig de noodige maatregelen worden genomen en indien werkelijk krachtige bestrijdingsmaatregelen kunnen worden aangegeven, voor de praktijk van zeer groot belang zijn. Door zijn volle aandacht aan deze voorspellingen te wijden kan de Plantenziektenkundige Dienst, met hulp van de organen voor het opnemen der publicaties, zijn belangrijke taak, de bescherming van cultuurgewassen tegen ziekten en plagen, ten volle vervullen.

3. BEKENDMAKINGEN OVER HET OPTREDEN VAN ZIEKTEN EN SCHADELIJKE DIEREN.

Het is echter lang niet altijd mogelijk het optreden van een

[1]) Prof. Dr. E, VAN EVERDINGEN. Het verband tusschen de weersgesteldheid en de aardappelziekte *(Phytophthora infestans)*. Tijdschrift over Plantenziekten, Jaargang 32 (1926) bl. 129/140.

plaag of van een ziekte te voorspellen. In vele gevallen is er niets bekend omtrent de omstandigheden, die het optreden dezer parasieten bevorderen. Verder is het vaak onmogelijk bij insecten vast te stellen, hoe groot het aantal dieren is, dat in goeden toestand den winter doorgekomen is, terwijl dit aantal nog volstrekt niet alles zegt omtrent het optreden van een plaag, daar b.v. de weersomstandigheden in hooge mate het afzetten van eieren en de eerste ontwikkeling der larven beïnvloeden. Een groot aantal insecten in het voorjaar kan tot zeer weinig exemplaren gereduceerd worden, als de omstandigheden ongunstig zijn, terwijl het voortplantingsvermogen in het algemeen zoo groot is, dat een betrekkelijk gering aantal insecten in den loop van een jaar bij gunstig weer zich tot een plaag kan vermeerderen.

Het kan ook zijn, dat door een samenwerking van factoren een ziekte of plaag zich wel in het eene deel van het land ontwikkelt, terwijl andere deelen daarvan geheel vrij blijven.

Deze mededeelingen mogen voldoende zijn om aan te toonen, dat wij in zeer vele gevallen te staan kunnen komen voor een niet verwachte of niet te voorziene, soms plaatselijke, maar soms ook algemeene sterke vermeerdering van insecten of voor het plotseling hevig optreden van een ziekte. Natuurlijk kan ook vermeerdering optreden van insecten, die tot nu toe zich nooit als schadelijk hadden voorgedaan en zelfs kunnen geheel nieuwe soorten zich ontwikkelen, of kunnen zeer weinig bekende of geheel nieuwe zwam- of bacterieziekten optreden.

In al deze gevallen is het noodig, dat de belanghebbende telers in de streken, waar het insect of de ziekte optreedt, zoo snel mogelijk worden ingelicht over dit optreden, over hetgeen van dit optreden verwacht kan worden en wat er ter bestrijding of voorkoming van verdere uitbreiding gedaan kan worden.

En in de streken, waar het insect of de ziekte nog niet is opgetreden, moeten de telers ingelicht worden over wat elders is waargenomen, opdat zij op hun kultures kunnen toezien om te handelen, als dit ook voor hen noodig mocht blijken. Dit is van veel belang daar het meermalen voorkomt, dat een ziekte of insect wel niet over het geheele land ter zelfder tijd, maar toch op vele plaatsen afzonderlijk optreedt, zoodat het voorkomen op de eene plaats tot waakzaamheid op andere aanspoort.

4. BERICHTEN OVER BESTRIJDINGEN.

Hoewel de toepassing van bestrijdingsmiddelen of -methoden thans op veel uitgebreider schaal plaats vindt dan tien of vijftien jaar geleden, zoo heeft de ervaring toch geleerd, dat een her-

innering of een opwekking, op het juiste oogenblik verspreid, deze toepassing in zeer sterke mate kan bevorderen. Vandaar, dat de Plantenziektenkundige Dienst regelmatig berichten uitzendt over bestrijdingen, waarvan de gunstige resultaten vast staan en die ook wel reeds algemeen bekend zijn, maar waarvoor een herinnering zeer gunstig kan werken. Zij vormen dus als het ware een kalender voor de bestrijdingen. Uit den aard der zaak komen voor deze berichten bestrijdingen in aanmerking van ziekten of insecten, die met vrij groote regelmatigheid terugkeeren en regelmatig schadelijk optreden. Als voorbeelden hiervoor kunnen dienen de berichten over lijmbanden, ter bestrijding van de wintervlinder; vangbanden tegen verschillende insecten in vruchtboomen; koolkragen tegen de maden van de koolvlieg; carbolineumbespuitingen voor vruchtboomen en op boomkweekerijen; bespuiting met Bordeauxsche en Californische pap tegen de schurftziekte der ooftboomen; Alcalische Bourgondische pap tegen den Amerikaanschen Kruisbessenmeeldauw.

Deze berichten worden dus uitgezonden op het tijdstip, waarop de bestrijding tegen de regelmatig optredende ziekten moet worden uitgevoerd.

Een ander soort berichten, dat wel tot deze rubriek gerekend kan worden, maar dat toch op andere wijze ontstaat, is dat, waarin aangegeven wordt, welke zaadontsmettingsmiddelen (en in welke sterkte) kunnen worden aangewend.

Reeds gedurende een aantal jaren worden er telkens nieuwe en betere middelen ter bestrijding van schimmelziekten, die met het zaaizaad kunnen worden overgebracht, in den handel gebracht. De Plantenziektenkundige Dienst onderzoekt al deze middelen, zoowel op den invloed, die ze op de kiemkracht van het zaad uitoefenen, als op hun werkzaamheid ter bestrijding van verschillende ziekten, als strepenziekte bij gerst, stuifbrandziekten, *Fusarium* bij rogge e. m. a.

Het is nu noodig, dat de praktijk wordt ingelicht omtrent de middelen die het meest aanbevelenswaardig zijn gebleken. Daar elk jaar in den groeitijd eerst blijkt of onder de nieuwe middelen er zijn, die de voorkeur verdienen boven de reeds in gebruik zijnde, moeten de resultaten van ons onderzoek in berichten worden verwerkt, daar niet gewacht kan worden tot de publicatie van die resultaten in het jaarverslag. Door middel van deze berichten wordt de praktijk dus in de gelegenheid gesteld van de laatst verkregen resultaten partij te trekken bij de bepaling van het beste zaadontsmettingsmiddel.

Evenwel moet nog om een andere reden elk jaar tweemaal (voor voorjaars- en voor najaarszaai) tot publicatie van een

bericht over dit onderwerp worden overgegaan. De invloed die deze middelen op de kiemkracht van het zaad uitoefenen, is zeer afhankelijk van den toestand, waarin het zaad bij het oogsten verkeerde. In ons advies over zaaizaadontsmetting moet er dus steeds rekening mede worden gehouden, of het zaad goed of minder goed geoogst is; of het eenigszins geschoten is, enz. enz.

Elk jaar moet dus, vóór een bericht over zaaizaadontsmetting kan worden opgesteld, niet alleen rekening gehouden worden met de resultaten der ontsmettingsproeven, die voortdurend genomen worden, maar ook met den invloed die de verschillende ontsmettingsproeven op dat oogenblik op de kiemkracht van het zaad uitoefenen.

Het betreffende bericht is dus in dit geval niet alleen een herinnering aan en een opwekking tot toepassing van een zaaizaadbehandeling, die in de praktijk haar zeer gunstigen invloed heeft bewezen, maar ook een advies, voor wat op dat oogenblik als het allerbeste moet worden beschouwd. In de streken, waar zaadontsmetting algemeen tot de noodzakelijke zorgen van het gewas wordt gerekend, wordt dan ook het betreffende bericht afgewacht, alvorens de ontsmetting wordt uitgevoerd.

5. ANDERE ONDERWERPEN.

Onder de andere onderwerpen, die voor een bericht in de bladen in aanmerking komen, noem ik in de eerste plaats de ornithologische. De belangstelling voor ornithologie, vogelcultuur, vogelwaarneming enz., is in verschillende gevallen zoo algemeen, dat het wenschelijk is over het geheele land de menschen te bereiken.

Verder heeft de Plantenziektenkundige Dienst meermalen de hulp van de pers ingeroepen om te waarschuwen tegen de praktijken van lieden, die voorgeven (tegen flinke betaling) bestrijdingen uit te voeren, maar die slechts waardelooze middelen gebruiken.

Hoewel deze berichten nuttig gewerkt hebben, is toch gebleken, dat zij niet het bestwerkende middel zijn, daar de bedriegers meermalen reeds uit een streek vertrokken waren, voordat een bericht in de bladen kon verschijnen, terwijl verder niet berekend kon worden, in welke steek een waarschuwing bij voorbaat kon worden gepubliceerd, omdat men niet weet, waar zij hun praktijken zullen voortzetten.

DE PUBLICATIE DER BERICHTEN

Van zeer veel belang is het, dat de berichten op de juiste plaats en het juiste oogenblik worden gepubliceerd.

Voor elk bericht wordt nagegaan, welke personen bij de publicatie belang hebben om daaruit af te leiden in welke bladen het moet worden opgenomen. De zeer uiteenloopende onderwerpen, die in de berichten behandeld worden, maken dit noodig. Het is, naar mijn meening, niet wenschelijk, alle berichten automatisch te zenden naar alle bladen, waarin onze berichten meer of minder vaak worden opgenomen, om dus één enkele verzendlijst voor berichten te hebben. De kleinere, plaatselijke bladen, hebben bij voorbeeld geen of zeer weinig belang bij berichten, die op den uitvoerhandel in land- en tuinbouwproducten betrekking hebben. Is het noodig, zooals wel eens voorkomt, dat er een aantal opeenvolgende berichten over dergelijke onderwerpen uitgezonden moeten worden, dan moeten de redacties dezer kleine bladen een geheele reeks ter zijde leggen en dit is naar mijn meening niet bevorderlijk voor de belangstelling voor onze berichten. Evenmin is het wenschelijk alle berichten, die speciaal voor den landbouw van belang zijn, aan speciale tuinbouwbladen te zenden.

De verzending geschiedt dus op zoodanige wijze, dat alle berichten, die de redactie van een blad van ons ontvangt, voor den lezerskring van dat blad van belang kunnen worden geacht. Ik meen door deze wijze van handelen te bereiken, dat de redacties zich niet meer bij den ontvangst van een bericht de vraag behoeven voor te leggen, of het opgenomen moet worden, maar dat zij het onmiddellijk plaatsen, omdat zij ervaren hebben, dat de inhoud van de berichten die zij ontvangen, steeds voor hun lezers van belang is.

De redacties kunnen er dus van verzekerd zijn, dat onzerzijds de inhoud van elk bericht, dat zij ontvangen, van belang geacht wordt voor hun lezers en dat de Plantenziektenkundige Dienst prijs stelt op onmiddellijke en volledige opname.

Wat dit laatste punt betreft, n.l. de volledige opname, zij hier even aangestipt, dat het voorkomt, dat een redactie een bericht plaatst, maar zonder eenige aanduiding, uit welke bron het afkomstig is of dat de inhoud van het bericht door een medewerker eenigszins vervormd wordt tot een artikel van zijn hand.

Deze handelwijze acht ik niet gewenscht. In onze berichten wordt de naam van den Plantenziektenkundigen Dienst niet naar voren geschoven, maar deze wordt er aan het eind toch steeds in genoemd, opdat de lezers weten zullen, dat het bericht af-

komstig is van de instelling, aan welke de voorlichting op plantenziektenkundig gebied in ons land is opgedragen. Het is noodzakelijk dat het publiek weet, welke berichten in de bladen van deze instelling uitgaan, daar toch aangenomen moet worden, dat die berichten van belang zijn en dat ze van deskundige zijde komen. Voor bekendmakingen aan den handel geldt de noodzakelijkheid, dat men de afkomst van het bericht kent, nog veel meer. In verband daarmede worden de berichten over voorschriften voor den handel dan ook steeds in den vorm van bekendmaking gepubliceerd.

Een aantal bladen ontvangen alle van den Plantenziektenkundigen Dienst uitgaande berichten. Dit zijn de groote dagbladen en de groote vakbladen, die hun lezerskring zoowel onder land- en tuinbouwers als onder handelaren hebben.

Speciale landbouwberichten worden bovendien aan een aantal landbouwbladen met meer gewestelijken lezerskring en aan gewestelijke bladen gezonden. Speciale tuinbouwberichten gaan naar de tuinbouwvakbladen en plaatselijke bladen, die algemeen in tuinbouwcentra gelezen worden.

Berichten over bestrijdingen, die algemeen moeten worden toegepast of over onderwerpen van algemeenen aard, worden ook naar een groot aantal plaatselijke bladen gezonden.

Om eenig denkbeeld te geven van den omvang der publiciteit, die aan onze berichten gegeven wordt, zij hier medegedeeld, dat op onzen verzendlijst voorkomen de namen van:

21 dagbladen;

33 vakbladen (land- en tuinbouw);

52 plaatselijke bladen.

Het doet mij genoegen te kunnen mededeelen, dat de van ons uitgaande berichten vrijwel steeds door de bladen, waarheen zij gezonden worden, opgenomen worden. Uit hetgeen ik hierboven over den inhoud der berichten heb medegedeeld, is gebleken, dat onze berichtendienst een belangrijk hulpmiddel is bij de verspreiding van kennis over plantenziekten. Door de medewerking, die de pers verleent bij de publicatie dezer berichten, werkt deze zeer flink mede tot het verkrijgen en onderhouden van een zoo krachtig en uitgebreid mogelijke bestrijding van plantenziekten, welke zoowel voor onze nationale productie van land- en tuinbouwproducten als voor onzen uitvoerhandel, van het allergrootste gewicht is. Deze medewerking wordt door mij zeer op prijs gesteld.

Echter is niet alleen de volledige publicatie van onze berichten van belang, maar ook de snelheid, waarmede deze wordt uitgevoerd.

Wat de voorschriften voor den handel betreft is het duidelijk, dat spoedige publicatie zeer gewenscht is. Op korten termijn worden soms wijzigingen gebracht in bestaande voorschriften voor den invoer van planten en plantaardige producten in het buitenland, of worden nieuwe bepalingen uitgevaardigd. De handel moet deze wijzigingen en bepalingen zoo spoedig mogelijk kennen. Vandaar, dat dergelijke berichten met grooten spoed door ons worden opgesteld en verzonden. Het is van het hoogste belang dat de bladen ze onmiddellijk opnemen.

De groote dagbladen zijn hiertoe wel steeds in staat en het wordt dan ook zeer gewaardeerd, dat meermalen de des namiddags door ons uitgezonden berichten in de ochtendbladen verschijnen. Te meer is een dergelijke snelle publicatie door de groote dagbladen gewenscht, omdat de groote vakbladen slechts eenmaal per week verschijnen en deze zoo vroeg in de week reeds opgemaakt worden, dat de op Dinsdag bij ons uitgaande berichten slechts bij uitzondering nog in het nummer van die week kunnen worden opgenomen. De groote dagbladen kunnen dus den handel reeds inlichten, vóór dit door de vakpers mogelijk is. Indien wij voor het publiceeren van deze handelsberichten uitsluitend op de vakpers waren aangewezen, zou de handel meermalen niet tijdig genoeg ingelicht kunnen worden.

In verband met wat ik medegedeeld heb over de zorg, die aan de toezending der berichten naar de verschillende bladen besteed wordt, acht ik het slechts tijdsverlies, indien de redacties de wenschelijkheid der opname nog laten beoordeelen door hun specialen (landbouw)redacteur. Het aantal berichten, dat uitgezonden wordt (gemiddeld 25 à 30 per jaar) is niet van dien aard, dat volledige opname niet mogelijk zou zijn, terwijl handel en cultuur bij een spoedige kennisname groot belang hebben.

Ook bij de voor de telers bestemde berichten is spoedige publicatie gewenscht en wel om de volgende redenen.

Berichten over het optreden van plantenparasieten of ziekten moeten spoedig ter kennis van belanghebbenden gebracht worden, omdat bij gunstige weersomstandigheden zulke ziekten of parasieten zich enorm snel kunnen vermeerderen. Als b.v. schildpadtorretjes of aaskeverlarven in de bietenvelden optreden; als de bessenbastaardrupsen in de kruisbessenstruiken waargenomen worden; als schimmelziekten zich voordoen, kunnen deze in zeer korten tijd zich ongelooflijk uitbreiden. De landbouwer bekijkt echter niet elken dag zijn bieten- of aardappelvelden nauwkeurig, en de tuinbouwer onderzoekt evenmin elken dag zijn kruisbessenstruiken, zoodat het van veel belang is, dat hij

in de bladen gewaarschuwd wordt, als het begin van een plaag geconstateerd is.

Daar berichten over deze onderwerpen uit den aard der zaak eerst opgesteld kunnen worden als de aanwezigheid der parasieten geconstateerd is, is het voor de land- en tuinbouwers noodzakelijk, dat zij zoo spoedig mogelijk over die aanwezigheid worden ingelicht.

Indien men daarbij in aanmerking neemt, dat meestal slechts de op Maandag of vorige dagen verzonden berichten in de weekbladen kunnen worden opgenomen, dan is het duidelijk, dat het volstrekt noodzakelijk is, dat berichten over het optreden van plantenparasieten onmiddellijk worden geplaatst. Blijven zij een week of nog langer liggen, dan hebben zij hun waarde als waarschuwing, om aandacht aan bepaalde verschijnselen of gewassen te schenken of als advies, dat onmiddellijk moet worden opgevolgd, geheel verloren.

Ook voor de berichten over verschijnselen, die de aandacht trekken, is spoedige publicatie gewenscht, opdat zij hun taak van voorlichting geven kunnen vervullen en omdat de verschijnselen, waarop de aandacht gevestigd wordt, soms slechts vrij korten tijd duidelijk waarneembaar zijn. Zoo heeft het geen zin een bericht, waarin de oorzaak medegedeeld wordt van den slechten stand, die de platanen in sommige voorjaren kunnen vertoonen, ettelijke weken later te plaatsen, daar de ziekte, die dezen slechten stand veroorzaakt, dan uitgewerkt heeft en de boomen zich weer hebben hersteld. Het is onmogelijk onze berichten voor bladvulling te bewaren.

Wat de berichten over bestrijdingen betreft, ook daarvoor geldt de noodzakelijkheid van spoedige opname en dit wel in zeer sterke mate. Het is duidelijk, dat het geen zin heeft een maand voordat een bestrijding moet worden uitgevoerd, daarover een bericht te laten verschijnen, daar de opwekking dan reeds uitgewerkt heeft, vóór de toepassing heeft kunnen plaats vinden. En het recept, dat men volgen moet, is niet meer te vinden op het oogenblik, waarop het werkelijk noodig is. Deze berichten hebben dan alleen uitwerking, als zij verschijnen op het oogenblik, waarop de aangegeven maatregelen moeten worden uitgevoerd.

Daarbij komt nog, dat berichten over zaaizaadontsmetting in het najaar slechts op het allerlaatste oogenblik gepubliceerd kunnen worden, omdat de inhoud ervan afhankelijk is van de resultaten der kiemproeven, die met het zaad van de nieuwe oogst moeten worden genomen. Het is bekend, dat in vele gevallen pas geoogst zaad hiervoor niet gebruikt kan worden. Vooral

als de oogst laat valt, blijft er zeer weinig tijd over voor de te nemen kiemproeven en verschijnt het bericht dus vrijwel precies op het oogenblik, waarop de ontsmettingen moeten worden uitgevoerd. Elke dag en zeker elke week uitstel van de publicatie van zulk een bericht beteekent een aanmerkelijk nadeel voor de landbouwers.

Al deze omstandigheden nopen ons dus, onze berichten over bestrijdingen zoo laat mogelijk uit te zenden. Maar als zij hun nuttigen invloed zullen uitoefenen, moeten zij na uitzending zoo spoedig mogelijk gepubliceerd worden. Door onmiddelijke opname kan de pers, de groote dag-, zoowel als de vakbladen, er zeer krachtig toe medewerken de nuttige aanwijzingen, die onze berichten steeds bevatten, zoo algemeen mogelijk te doen opvolgen. Het is dus zoowel door volledige, als door snelle publicatie, dat de belangen van land- en tuinbouw en van den handel het best gediend worden.

DRAADLOOZE UITZENDING VAN BERICHTEN.

Zooals uit het bovenstaande gebleken is, is het in het belang van handel en telers noodig, dat de van den Plantenziektenkundigen Dienst uitgaande berichten zoo spoedig mogelijk door de bladen worden opgenomen. Daar de berichten voor den handel bestemd, reeds een zeer groot aantal belanghebbenden bereiken, als zij in de groote dagbladen verschijnen, kunnen deze door onmiddellijke opname de belangen dezer groep behartigen.

Er zijn echter ook berichten voor telers bestemd, die onmiddellijke publicatie noodig hebben. Het zijn die, welke de waarschuwing inhouden, dat een belangrijke en algemeen voorkomende plantenziekte in de eerstvolgende dagen in een gewas verwacht kan worden of in haar allereerste begin van optreden verkeert, zoodat het noodig is, dat met grooten spoed bestrijdingsmaatregelen worden uitgevoerd.

In een dergelijk geval kunnen de groote dagbladen wel zeer nuttig werk verrichten, door het bericht dadelijk op te nemen, maar een groot aantal land- (of tuin-) bouwers wordt daarmede niet bereikt, omdat zij deze bladen niet of niet geregeld lezen. Daardoor moeten zij het bericht lezen in de kleinere bladen, die een of enkele malen per week verschijnen of uit de vak-(week-) bladen. En, zooals hierboven reeds is medegedeeld, kan er slechts op gerekend worden, dat uiterlijk de op Maandagmiddag door ons verzonden berichten in de vakbladen, die aan het einde van die week verschijnen, worden opgenomen.

Dit geval doet zich volstrekt niet geregeld voor, zelfs niet vaak, maar zeker is er één geval, waarin de wenschelijkheid, om naar een snellere publicatie van een voor de telers bestemd bericht uit te zien, zeer zeker bestaat. Dit geval betreft de bestrijding van de aardappelziekte.

Het is algemeen bekend, welke invloed de gewone aardappelziekte op den aardappeloogst kan hebben. In jaren, waarin de ziekte heftig optreedt, is de oogst tientallen procenten lager, dan zij, onder overigens gelijke omstandigheden, maar zonder de ziekte, zou zijn geweest. In de streken, waar de aardappelcultuur hoog staat, wordt dan ook zeer veel zorg aan de bestrijding der aardappelziekte, bestaande in een herhaalde bespuiting van het aardappelloof met zgn. Bordeauxsche (of met Bourgondische) pap, besteed. Op sommige plaatsen (Friesland) wordt deze bespuiting soms wel zeven maal herhaald.

Er zijn dan ook weinig ziekten in ons land, die even nadeelig zijn als de aardappelziekte en het bevorderen van de bestrijding ervan is een zeer nuttige en dankbare taak.

De vraag is echter, wanneer moet de eerste bespuiting worden uitgevoerd en het antwoord daarop luidt: zoo kort mogelijk voor het eerste optreden der ziekte, daar het middel de zwam niet doodt, maar de opgedroogde Bordeauxsche pap een laagje op de bladeren vormt, dat deze tegen infectie beschermt.

Het is nu slechts de vraag, wanneer het eerste optreden der ziekte verwacht kan worden. Op deze vraag kon tot nu toe geen beslist antwoord gegeven worden, doordat het nog niet gelukt was, de omstandigheden vast te stellen, die dit eerste optreden mogelijk maken. Dat het meteorologische omstandigheden waren, stond wel vast, maar een formule daarvoor was nog niet gevonden.

Daardoor kozen de landbouwers dezen weg, dat zij hun eerste bespuiting gingen uitvoeren, als de eerste verschijnselen der ziekte in het gewas waren waargenomen of als het tijdstip daar was, waarop gewoonlijk de ziekte uitbrak. En ook de Plantenziektenkundige Dienst sloot zich bij deze door de praktijk gevolgden weg aan en publiceerde een bericht als de ziekte geconstateerd was of als in verband met de vordering van het seizoen (en van het weer) een optreden van de ziekte verwacht kon worden.

Daarmede waren de belangen der landbouwers wel vrij goed gediend, maar het kon beter. In de gevallen, waarin men het gewas bespoot na het eerste optreden der ziekte verloor deze bespuiting een deel van hare werkzaamheid, doordat de ziekte reeds in eenige mate in het loof aanwezig was, terwijl het bedrijf

niet altijd toeliet (en het weer!) denzelfden dag nog tot sproeien over te gaan.

En in de gevallen, waarin men bij voorbaat spoot, liep men de kans een bespuiting geheel overbodig te hebben uitgevoerd, als het bleek, dat de weersomstandigheden nog niet tot het uitbreken van de ziekte leidden.

In dit geval nu, waar het betreft een zeer uitgebreide en waardevolle kultuur, die door een ziekte ernstig benadeeld kan worden, waar schade door het op het juiste tijdstip uitvoeren van een bespuiting tot geringe afmetingen kan worden teruggebracht, zou het voor de praktijk van het allerhoogste belang zijn, indien het optreden der ziekte, zoo mogelijk met volstrekte, maar anders met zeer groote zekerheid eenige dagen vooraf kon worden voorspeld. Zelfs indien men dan de bespuiting nog een of twee dagen moest uitstellen, zou men de ziekte nog vóór kunnen zijn, terwijl overbodige bespuitingen niet meer zouden voorkomen.

Zooals op blz. 6 reeds is medegedeeld, is het Prof. Dr. E. VAN EVERDINGEN te de Bildt gelukt, een samenstel van meteorologische factoren aan te geven, dat zoo nog niet absoluut zeker, toch een zeer groote kans geeft op het optreden van de aardappelziekte. Men kan dus aan het Meteorologisch Instituut te De Bildt, in het tijdvak, waarbinnen het optreden van de aardappelziekte valt, vaststellen of het vorige etmaal een zgn. kritiek etmaal geweest is, d.w.z. of in dat etmaal het samenstel van omstandigheden zich heeft voorgedaan, dat volgens de onderzoekingen vrijwel geregeld aan het uitbreken der ziekte voorafgaat .

De vraag is nu, hoe kan deze kennis bij de belanghebbenden, d.w.z. de landbouwers gebracht worden, zoo spoedig als het belang van de zaak het noodig maakt? Het spreekt vanzelf, dat de Plantenziektenkundige Dienst gaarne zijn berichtendienst beschikbaar stelt, om voortaan ook dit zoo belangrijke bericht te verspreiden en wel zoo spoedig en zoo algemeen mogelijk.

Maar de tot nu toe gevolgde weg van schriftelijke berichten, is, zooals hierboven reeds uiteengezet is, daarvoor niet voldoende. Als wij op Dinsdag bericht kregen, dat het vorige etmaal een kritiek etmaal was geweest, zou een zeer groot aantal landbouwers dit vroegstens vijf, maar in vele gevallen eerst twaalf dagen later vernemen en dan komt het bericht volstrekt te laat.

De berichtendienst moet worden uitgebreid en daarbij zal wellicht zeer goed gebruik gemaakt kunnen worden van het meest moderne middel ter verspreiding van berichten, n.l. de draadlooze omroep.

Ik heb mij hiervoor reeds in verbinding gesteld met den Hoofd-

directeur van het Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut te De Bildt en deze heeft er in principe geen bezwaar tegen, een bericht als hier bedoeld toe te voegen aan het radiotelefonische bericht over de weers verwachting, die te 12.55 n.m. van uit De Bildt wordt verzonden. Dit uur leek mij voor ons doel zeer geschikt.

Voor deze toevoeging aan het bericht omtrent de weersverwachting zou toestemming gevraagd moeten worden aan den Minister van Waterstaat. Ik twijfel er echter niet aan, dat deze toestemming verkregen kan worden, in verband met de groote belangen, die er mede gediend worden en de geringe moeite, die de verzending veroorzaakt.

Dit zou dan het tweede bericht op plantenziektenkundig gebied zijn, dat door het Meteorologisch Instituut wordt uitgezonden, daar „De Bildt" reeds eenige jaren lang in voor- en najaar in zijn dagelijksche berichten melding maakt van de kans op nachtvorst. Een bericht over het waarschijnlijk uitbreken van de aardappelziekte zou het nachtvorstbericht in belangrijkheid verre overtreffen.

Het spreekt vanzelf, dat verdere stappen om het hierbedoelde radiobericht uit te zenden eerst genomen kunnen worden, indien er zekerheid bestaat, dat het betreffende bericht door een voldoend aantal landbouwers zal worden opgenomen.

Dit punt hoop ik nog nader te onderzoeken. Ik meen echter, dat het zijn waarde heeft hier reeds op de mogelijkheid van uitvoering te wijzen.

Het hier aangegeven geval lijkt mij voor het gebruik van radiotelefonie het allerbelangrijkste. Daarnaast bestaat wel de mogelijkheid tot uitzending van andere berichten, zoowel op de speciale tuinbouw-radiopraatjes, die nu op Maandag gehouden worden, als bij andere gelegenheden. Maar aangezien het niet waarschijnlijk is, dat de land- en tuinbouwers-luisteraars voor een speciaal onderdeel van hun cultuurzorgen, zooals de plantenziektenbestrijding toch slechts is, zoo vaak van hun ontvangtoestellen gebruik zullen maken, lijkt het mij beter, dat het uitzenden van radiotelefonische berichten over deze bestrijdingen beperkt blijft tot een enkel, vaststaand oogenblik op elken dag. De aard der berichtgeving brengt mede, dat men deze gelegenheid slechts gebruikt voor zeer belangrijke en zeer spoedeischende mededeelingen.

WAGENINGEN, December 1926. N. VAN POETEREN.

PUBLICATIES VAN DEN PLANTENZIEKTENKUNDIGEN DIENST,

verkrijgbaar tegen den hieronder vermelden prijs bij den Inspecteur, Hoofd van den Plantenziektenkundigen Dienst te Wageningen.

Vlugschriften:

Prijs 4 cts. per stuk + verzendkosten, bedragende voor 1 ex. 3 cts., 10 ex. 5 cts., 50 ex. 20 cts.

1. Bladluizen.
2. Schildluizen.
3. Bladaaltjes.
4. Resultaten van proeven met Californische pap.
5. Sproeimachines.
6. Bordeauxsche pap en Normaalpappoeder.
7. Californische pap.
8. Carbolineum en andere sproeimiddelen tegen dieren.
9. Selderieziekten.
10. Koolziekten.
11. Eenige Rhododendron-vijanden.
12. Eenige belangrijke rozenvijanden.
13. De kankerziekte der ooftboomen.
14. De kleine wintervlinder.
15. De fritvlieg.
16. Zaaigraanontsmetting.
17. De bessenbladwesp.
18. Bestrijding van steen- en stuifbrand in tarwe en gerst.
19. Het stengelaaltje.
20. Het bieten- of haveraaltje.
21. Het wortelaaltje.
22. Roest in granen.
23. Vlekkenziekte der boonen.
24. Vlekkenziekte der erwten.
25. Bietenwortelbrand.
26. Aaltjesziekten in bolgewassen.
27. Aardappelwratziekte.
28. Rondknop bij zwarte bessen.
29. Bloedluis.
30. De slakvormige bastaardrups der ooftboomen.
31. Beukenwolluis.
32. De zgn. „meeldauw" der tomaten.
33. De elzen- en wilgensnuittor (*Cryptorhynchus lapathi L.*).
34. Wilgenhaantjes.
35. Iepenspintkevers.
36. Het spint (roode spin).
37. De klaverkanker.
38. Pokziekte van het pereblad.
39. Bestrijding van den Amerikaanschen kruisbessenmeeldauw.
40. De bestrijding der emelten.
41. Ontsmetting van aardappelen met Sublimaat.
42. Drinkbakken voor vogels en andere dieren.

PUBLICATIES VAN DEN PLANTENZIEKTENKUNDIGEN DIENST,

verkrijgbaar tegen den hieronder vermelden prijs, franco per post, bij den **Inspecteur, Hoofd van den Plantenziektenkundigen Dienst te Wageningen.**

Mededeelingen:

1. De spruitvreter of knopworm der bessenstruiken (12 blz., 5 fig. en 2 kaartjes). f 0.35.
2. De roode worm der frambozen (14 blz., 3 fig. en 2 kaartjes.). f 0.35.
3. De trekmade (22 blz., 6 fig. en 2 kaartjes). f 0.35.
4. Brandziekten van granen (24 blz., 12 fig.). f 0.30.
5. Dopluis op perzik en druif (16 blz., 8 fig.). f 0.25.
6. Aardappelziekten, waarmede rekening moet worden gehouden bij de veldkeuring en bij de selectie (18 blz., 1 tabel, 5 gekl. en 10 zwarte fig.). f 0.40.

6a. Guide pour l'inspection aux champs et pour la sélection des pommes de terre.

7. Insectenschade op gescheurd grasland in 1918 (8 blz.). f 0.08.
8. De Koolvlieg. (*Chortophila Brassicae Bché*) (19 blz., 13 fig.). f 0.25.
9. Ziekten van aardappelknollen (16 blz., 1 tabel en 17 fig.). f 0.25.
10. De Loodglansziekte onzer ooftboomen (12 blz., 2 platen); 2e druk. f 0.20.
11. Plantenziekten, waarmede rekening moet worden gehouden bij de veldkeuring (14 blz., 3 platen); 2e druk. f 0.20.
12. Verslag over de werkzaamheden van den Phytopathologischen Dienst in het jaar 1919 (48 blz.). f 0.65. (Uitverkocht).
13. Le service phytopathologique aux Pays-bas (9 blz.). f 0.15.

13a. The Phytopathological Service in the Netherlands. (9 blz.). f 0.15.

13b. Statens Plantepatologisk kontor i Nederlandene.

14. De bescherming van den mol (12 blz. met bijlage). f 0.20.
15. Proefnemingen met rook, ter bescherming van gewassen tegen nachtvorsten (23 blz., 11 fig.). f 0.70
16. De aardappelwratziekte in Nederland (20 blz., 13 fig.). f 0.35.

16a. Black scab (wart disease) in the Netherlands.

16b. La maladie verruqueuse (galenoire) des pommes de terre aux Pays-Bas.

16c. Der Kartoffelkrebs in den Niederlanden.

17. Vogelcultuur door middel van nestkasten (24 blz., 2 platen) f 0.30.
18. Plantenziektenkundige waarnemingen I: Iepenziekte. Cattleya-kevertje. Tarweontsmetting (20 blz. en 1 plaat). f 0.30.
19. Bestrijding van plantenziekten in kleine tuinen I (20 blz., 3 platen, 22 fig.). f 0.30.
20. Wormstekigheid bij appel en peer (18 blz., 2 platen). f0.25.
21. Bestrijding van plantenziekten in kleine tuinen II (18 blz., 5 platen, 25 fig.). f 0.35.
22. Plantenziektenkundige waarnemingen II: Gezondheidstoestand van te velde gekeurde aardappelen. Gal aan Arabis alpina. Vogelcultuur in fruittuinen (27 blz., 8 fig.). f 0.35.
23. De Strepenziekte van de gerst (18 blz., 4 platen). f 0.30.
24. Plantenziektenkundige waarnemingen III: Iepenziekte. Chloroclystis R. (40 blz., 4 platen). f 0.45.
25. Bestrijding van tomatenziekten in Engeland (reisverslag). f 0.15.
26. Ziekten en beschadigingen van tomaten (30 blz., 2 stat., 21 fig.). f0.45.
27. Verslag over de werkzaamheden van den Plantenziektenkundigen Dienst in de jaren 1920 en 1921 (92 blz., 2 staten, 2 platen). f 1.—
28. Plantenziektenkundige waarnemingen IV: Over Emelten (40 blz., 4 platen). f 0.45.
29. De Groote en de Kleine Narcisvlieg (7 blz. en 1 plaat). f 0.10.
30. Vogelcultuur en Vogelstudie 1922 (28 blz., 12 fig.). f 0.35.
31. Verslag over de werkzaamheden van den Plantenziektenkundigen Dienst in het jaar 1922 (60 blz.). f 0.45.
32. Het vroeg rooien van aardappelen voor pootgoed (12 blz.). f 0.15.
33. Sproeien en Sproeiers (34 blz., 5 platen). f 0.30.
34. Verslag over de werkzaamheden van den Plantenziektenkundigen Dienst in het jaar 1923 (66 blz., 2 platen). f 0.60.
35. Plantenziektenkundige Waarnemingen V: Kool: Rotstronken, Stippel- en Randjeskool (12 blz., 9 platen). f 0.50.
36. De Plantenziektenkundige Dienst in Nederland (73 blz.). f 0.55.
37. De herdenking van het 25-jarig bestaan van den Plantenziektenkundigen Dienst, 29 November 1924 (44 blz.). f 0.40.
38. De Spreeuw (16 blz. en 1 pl.) f 0.15.
39. De Roek in Nederland (14 blz. en 1 kaart) f 0.15.
40. Onderzoek naar de vatbaarheid van aardappelsoorten voor de wratziekte in de jaren 1922—'24 (25 blz.) f 0.20.
41. Verslag over de werkzaamheden van den Plantenziektenkundigen Dienst in het jaar 1924 (64 blz., 2 platen). f 0.50.
42. Plantenziektenkundige waarnemingen, VI: Een studie over Emelten, (108 blz. 10 tab. 2 platen) f 1.40.
43. Deugdelijke middelen tegen plantenziekten en schadelijke dieren in den tuinbouw (16 blz.). f 0.15.
44. Verslag over de werkzaamheden van den Plantenziektenkundigen Dienst in het jaar 1925 (124 blz., 7 pl.) f 0.90.
45. Smalle graanvlieg en fritvlieg (22 blz., 1 plaat). f 0.25.
46. De berichtendienst van den Plantenziektenkundigen Dienst (17 blz.). f 0.15.